

- дотримання етичних і правових норм суспільства;
- наявність аксіологічних прагнень (ідеалів), цінностей, пріоритетів, мотивацій та ін.;
- володіння законами міжособистісного спілкування та уміння використовувати їх на практиці;
- здатність приймати рішення і нести за них відповідальність;
- наявність суто гуманних мотивів – почуття справедливості, співчуття, готовності допомогти, любові до родини;
- патріотизм, дотримання законів валеології, уміння створити сприятливий клімат у колективі тощо.

Таким чином, на основі проведеного нами дослідження, ми можемо стверджувати, що випускник сучасного вищого навчального закладу, який готується здійснювати професійно-педагогічну діяльність, має володіти певними якостями, зокрема:

- гнучко адаптуватися у життєвих ситуаціях, що швидко змінюються, самостійно набуваючи необхідні знання і вміння застосовуючи їх на практиці для вирішення різноманітних проблем;
- самостійно критично мислити, вміти бачити виникаючі в реальному світі труднощі і шукати шляхи раціонального їх подолання, використовуючи сучасні технології, бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити;
- грамотно працювати з інформацією, вміти збирати необхідні для дослідження певного завдання факти, аналізувати їх, висувати гіпотези вирішення проблем, робити необхідні узагальнення, зіставлення з аналогічними і альтернативними варіантами розгляду, встановлювати статистичні закономірності, формулювати аргументовані висновки і на їх основі виявляти і вирішувати нові проблеми;
- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, вміти працювати спільно в різних ситуаціях, запобігаючи конфліктним ситуаціям або вміння виходити з них;
- самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Отже, можна сформулювати такі концептуальні положення, на яких, на нашу думку, має ґрунтуватися модель спеціаліста як майбутнього викладача вищого навчального закладу:

- індивідуально-особистісна значущість змісту моделі;
- динамічність змісту моделі;
- компактність моделі і доступність її сприйняття та відтворення;
- доступність розуміння змісту моделі;
- мотивуюче значення моделі;
- оцінюваність складових змісту моделі.

Таким чином, проблема обґрунтування психолого-педагогічної моделі викладача вищої школи та її структури залишається актуальною в сучасних умовах реформування системи вищої освіти і тому є предметом дослідження науковців різних галузей. Подальшого дослідження потребує обґрунтування та детальна характеристика окремих структурних компонентів психолого-педагогічної моделі викладача вищого навчального закладу, а також визначення організаційно-методичних умов її реалізації в умовах підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зиновкина М. Вузовский педагог XXI века // Высшее образование в России / М. Зиновкина. – 1998. – №3. – С. 14–16.
2. Матушевский Г. У. Основные характеристики психолого-педагогической подготовки и переподготовки преподавателей высшей школы // Психологическая наука и образование / Г. У. Матушевский, Ю. В. Цвенгер. – 2001. – №2. – С. 26–31.
3. Мороз О. Г. Подготовка майбутнього викладача вищої школи: психолого-педагогічний ракурс / О. Г. Мороз, В. І. Юрченко // Наукові записки: 36. наук. стат. НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К.: НПУ, 2001. – Вип. 41. – С. 156–159.
4. Талызина Н. Ф. Теоретические основы разработки модели специалиста / Н. Ф. Талызина. – М.: Знание, 1986. – 108 с.
5. Туркот Т. І. Психологія і педагогіка вищої школи: навчальний посібник / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 516 с.

УДК 37.02; 371

Андрущенко Н. О., Прадівляний М. Г.
Вінницький національний технічний університет

ПЕДАГОГІЧНІ ЗДІБНОСТІ – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА

У статті розглядаються вимоги до професійної діяльності викладача вищої школи. Приведено класифікацію якостей викладача та проаналізовано психологічні особливості відносин «викладач-студент».

Ключові слова: професійна кваліфікація викладача, комунікація, рефлексивне керівництво.

Андрущенко Н. А., Прадівляний М. Г. Педагогические способности – основа педагогического мастерства педагога. В статье рассматриваются требования к профессиональной деятельности преподавателя высшей школы. Приведена классификация качеств преподавателя, проанализированы психологические особенности отношений «преподаватель-студент».

Ключевые слова: профессиональная квалификация преподавателя, коммуникация, рефлексивное руководство.

Andruschenko, N., Pradivliannyi, M. Pedagogical abilities – principles of a teacher’s professional skills. The paper considers the requirements to the professional activities of a University teacher. There had been presented the classification of the teacher’s qualities and analyzed the psychological peculiarities in the relations between a teacher and a student.

Key words: professional qualification of a teacher, communication, reflexive management.

Найважливішим завданням ВНЗ на сучасному етапі є підвищення якості виховання і навчання студентства. Успішне вирішення цього завдання великою мірою залежить від викладача, його професійної кваліфікації. Специфіка педагогічної роботи полягає в тому, що основним «знаряддям праці» викладача є власна особа, професійна зрілість якої дозволяє знаходити оптимальні рішення в постійно змінюваній педагогічній ситуації і яка, врешті-решт, визначає результати всієї практичної діяльності викладача [1].

Пріоритет у реформуванні вищої освіти в Україні, на нашу думку, має надаватися підготовці нової генерації науково-педагогічних кадрів – національної еліти, здатної трансформувати в собі нову освітньо-світоглядну парадигму національно-державного творення.

Розквіт університетської освіти протягом XVIII-XIX століть певним чином сформував образ викладача університету:

- численність наукових знань;
- наявність власної школи викладання;
- педагогічна майстерність;
- вільнодумство;
- честолюбство вченого;
- толерантність.

Ще П. П. Блонський писав: «Ми не збираємося навчити студента «всьому», але ми маємо навчити його самоосвіті, навчити його самостійно, протягом усього майбутнього життя, коли поряд не буде ні лекторів, ні викладачів, вивчити все, що йому потрібно» [1; 2].

На думку С. Т. Шацького, найважливіша ідея, що має усвідомлюватись педагогом, – це еволюція педагогічної справи [3].

На сьогоднішній день викладачеві вищого навчального закладу вже недостатньо просто поєднувати педагогічну спрямованість своєї діяльності з науково-пошуковою активністю, а важливо також те, на якому ментально-духовному тлі це відбувається, наскільки викладач здатний проявляти професіоналізм. Крім того, гуманістична парадигма передбачає концентрування навчального процесу не на навчальній дисципліні (як це було раніше), а на особистості студента, його професійному становленні та особистісному зростанні.

Задля цього сам викладач повинен мати високий рівень професійності, самоактуалізованості, особистісної й громадянської зрілості.

У педагогіці вищої школи вважається загальноновизнаним, що професійні вимоги до педагога мають складатися з трьох основних комплексів (рис):

- загальногромадянські риси;
- психолого-педагогічні властивості, що визначають специфіку професії викладача;
- спеціальні знання, уміння й навички з предмета (спеціальності) [1; 4].

Таким чином, професійна діяльність викладача вищої школи вимагає наявності всіх цих якостей: певних особистісних рис, психолого-педагогічних знань, володіння своїм предметом, педагогічних здібностей.

Основними серед них, на думку багатьох науковців, яку ми підтримуємо, є:

1. Загальногромадянські риси:
 - широкий світогляд, принциповість і стійкість переконань;
 - громадянська активність і цілеспрямованість;
 - національна самосвідомість, патріотизм і толерантність щодо інших народів і культур світу;
 - гуманізм і соціальний оптимізм.
2. Науково-педагогічні якості:
 - науково-педагогічна творчість;
 - професійна працездатність;
 - активна інтелектуальна діяльність, науковий пошук;
 - педагогічне спрямування наукової ерудиції;
 - педагогічна спостережливості;
 - педагогічна уява та інтуїція;
 - володіння педагогічною технікою;
 - активна інтелектуальна діяльність, науковий пошук;
 - гнучкість і швидкість мислення у педагогічних ситуаціях;
 - висока культура мови та мовлення (фонетична чіткість, лексична науковість, точність, експресивність, емоційність і виразність);
 - володіння мімікою, тоном голосу, поставою, рухами і жестами.

3. Індивідуально-психологічні особливості:
 - високий рівень соціального сприйняття й самопізнання;
 - висока інтелектуально-пізнавальна зацікавленість і допитливість;
 - інтерес до розвитку потенційних можливостей студентів і потреба в педагогічній діяльності з ними;
 - позитивна „Я-концепція”, високий рівень домагань;
 - емоційна стійкість, витримка й самовладання;
 - саморегуляція, самостійність і діловитість у вирішенні життєво важливих завдань;
 - твердість характеру;
 - високий рівень відповідальності та працелюбність.
4. Морально-психологічні якості:
 - чесність і ясність у взаєминах з людьми (викладачами, студентами);
 - високий рівень загальної і психологічної культури;
 - повага до професіоналізму інших і наукової спадщини;
 - акуратність і охайність;
 - дисциплінованість і вимогливість.
5. Професійно-педагогічні здібності:
 - адекватне сприйняття студента й безумовне сприйняття його як особистості;
 - педагогічний оптимізм;
 - проектування цілей навчання й прогнозування шляхів професійного становлення майбутнього спеціаліста;
 - конструювання методичних підходів і здатність передбачати можливі результати;
 - організаторські й комунікативні здібності;
 - духовно-виховний вплив на академічну групу й особистість студента;
 - організація розвивальної інтеракції (взаємодії) [1; 4; 5].

У поданій вище класифікації якостей викладача можна помітити, що одна й та сама риса належить до різних окреслених груп (так би мовити «полів») якостей. Це свідчить про те, що всі виділені «поля» (індивідуально-психологічне, науково-педагогічне, морально-психологічне тощо) взаємодіють і пересікаються, а тому важко встановити межу між ними.

Якщо подивитися на психологічні особливості відносин «викладач – студент», то можна стверджувати, що предметом діяльності викладача є й «інша» діяльність – діяльність студентів, яку він повинен організовувати, направляти і розвивати відповідно до цілей навчання, виховання і розвитку студентів. Цей розвиток може здійснюватися на основі засвоєння соціального досвіду людства через активну діяльність самих студентів. Звідси основним завдання викладача можна вбачати побудову такої діяльності, в процесі й результаті якої йшов би розвиток їх ідейно-моральних якостей, системи їх знань, їх пізнавальних здібностей, їх практичних умінь і навичок.

У реалізації цього надзавдання важливу роль відіграє парадигма відносин «Викладач – студент». Ці відносини є найголовнішими серед інших типів відносин викладача (наприклад: «Викладач – інші викладачі», «Викладач – куратор студентської групи», «Викладач – батьки студентів» та ін.), бо ми навіть не зможемо раціонально інтерпретувати само поняття «викладач» поза його ставленням до студентів.

Як зазначає Б. Ф. Ломов, предметна діяльність і комунікація (взаємодія) є двома аспектами людського буття [6]. А своєрідність діяльності викладача як раз і полягає в тому, що вона будується на принципі інтеракції, взаємодії та комунікації в системі «Викладач – студент». З цієї точки зору навчання виступає як творче спілкування викладача й студентів, як процес спільного пошуку й дії.

Але це ще не все. Викладач не тільки учасник взаємодії зі студентами, він – організатор цієї взаємодії. Йдеться про особливу позицію викладача в системі взаємодії зі студентами, про позицію організатора процесу взаємодії в системі суб'єкт-суб'єктних відносин «Я та студенти», в результаті якого, з одного боку, у студентів формуються особисто здобуті знання, з іншого, – розвивається професійна майстерність викладача. Взаємодія або діалогізація потребує побудови навчального процесу у вигляді сукупності проблем (незрозуміле, невідоме, нез'ясоване, парадоксальне для студентів тощо). У процесі вирішення цих проблем виникає зіткнення різних точок зору. Викладач у цьому випадку реалізує функцію постановки проблем (проблемних питань) перед студентами, і одночасно він є активним учасником цього діалогу. Він не нав'язує їм своєї точки зору, а чекає від студентів особистих спроб і шляхів вирішення, він допомагає кожному студенту висловити перед іншими свої думки, гіпотези щодо проблеми, навіть помилкові й дивні [7].

Для нормального функціонування системи «Викладач – студент» необхідним психологічним «озброєнням» викладача є рефлексивне керівництво.

Щоб розкрити зміст поняття «рефлексивне керівництво», слід звернутися спершу до психологічного поняття «рефлексії» взагалі. У книзі «Практичний досвід: поради щодо розвитку рефлексії у вчителя» Д. Познер дає таке формулювання цього феномену: досвід + рефлексія цього досвіду = розвиток [8]. Іншими словами, накопичення вчителем практичного досвіду є необхідною, але не достатньою умовою професійного росту; лише осмислення, аналіз і перебудова власного досвіду дозволяє вчителю розвивати свою майстерність. У чому

полягають психологічні механізми рефлексії? Рефлексивне ставлення людини до власної діяльності є однією з найважливіших психологічних умов більш глибокого усвідомлення, критичного аналізу й конструктивного вдосконалення. Саме рефлексія дозволяє вийти з повного заглиблення безпосереднім процесом життя, щоб створити відповідне ставлення до нього [до життя], зайняти позицію над ним, поза ним для судження про нього (С. Л. Рубінштейн) [9]. Рефлексія в широкому розумінні цього слова характеризує самосвідомість людини, осмислення ним підстав власних дій і вчинків. Рефлексія знаходить своє вираження в так званій нормальній двоїстості свідомості, коли індивід щодо до самого себе одночасно виступає і як об'єкт рефлексії («я – виконавець»), і як її суб'єкт («я – контролер»), який регулює власні дії та вчинки. Важливо відзначити те, що рефлексивний аналіз діяльності не є процесом, замкнутим у чисто «особистому, індивідуальному просторі» самосвідомості; навпаки, як показують дані соціальної психології, здатність людини рефлексивно поставитись до себе й до своєї діяльності є результатом засвоєння (інтеріоризації) особистістю соціальних відносин між людьми. Лише на основі взаємодії з іншими людьми, коли людина намагається зрозуміти думки й дії іншого та коли вона оцінює себе очима того іншого, вона здатна рефлексивно поставитись і до самої себе [10]. А які ж механізми педагогічної рефлексії? Пізнання педагогом самого себе, як вже зазначалось, можливе в процесі активної взаємодії з іншими людьми в практичній діяльності. Самопізнання містить в собі вивчення своїх психічних і фізичних особливостей, соціальних проявів, ставлення до людей, до праці, до себе. Безпосереднє пізнання досягається педагогом у результаті рефлексії, самопостереження, педагогічного самоаналізу й професійного самооцінювання. Ці прийоми служать поглибленому проникненню у власний внутрішній світ [11]. Рефлексія – це роздуми про себе, про своє призначення і самоактуалізацію, осмислення своїх професійних завдань. Педагог порівнює результат дії з метою, яку він перед собою ставив, та якщо результат його не задовольняє, він шукає й випробовує нові засоби, інші способи дії. Оцінюючи свої дії з погляду їх практичної доцільності, він постійно виправляє себе і таким чином виховує, формує себе не тільки в розумінні «підвищення кваліфікації», а також і в моральному відношенні. Ця постійна самокорекція (зворотний зв'язок), без якої успішна педагогічна діяльність була б неможлива, і лежить в основі рефлексії [9; 10]. Від рефлексії слід відрізнити самопостереження та самоаналіз. Самопостереження – це вміння дивитися на себе, свої дії та відносини збоку [9]. Самопостереження дає педагогу цінну інформацію про самого себе, яка може бути прихованою від оточуючих. Вона допомагає краще пізнати свої сильні та слабкі сторони. Педагогічний самоаналіз, який дає змогу розкрити причинно-наслідкові зв'язки своїх успіхів і невдач у педагогічній діяльності, охоплює також аналіз власних потреб, які суттєво впливають на поведінку, на спосіб життя педагога, на весь його стан. Педагогічний самоаналіз – це діалог, який веде педагог з самим собою: що можна, що потрібно, що добре, що погано [12]. Така внутрішня робота розвиває аналітичне мислення, забезпечує своєчасне внесення поправок до професійно-рольової поведінки педагога.

У процесі самовиховання педагога залежно від його індивідуального розвитку К. М. Левітан виділяє три рівні [4]. Перший – подолання існуючих, виявлених у процесі самопізнання особистих недоліків. Другий рівень пов'язаний із утвердженням професійно значущих якостей особистості педагога, які ще не стали «другою натурою». Третій, найвищий якісний рівень самовиховання, характеризується вдосконаленням існуючих позитивних якостей особистості. Розрізнити названі рівні необхідно для того, щоб зосередити зусилля на актуальних завданнях власного розвитку. Саме тепер слід перейти до розкриття поняття «рефлексивне керівництво». Рефлексивне керівництво – це таке управління діяльністю студентів, за якого викладач: а) ставить студента в позицію активного суб'єкта навчання, що здійснюється в загальній системі колективної роботи студентської групи; б) розвиває здібності студента до саморегуляції, самоорганізації та самоконтролю власної діяльності; в) організовує процес навчання як вирішення навчально-пізнавальних проблем на основі творчої взаємодії (діалогу) зі студентами, коли викладач намагається адекватно розуміти та цілеспрямовано регулювати думки, почуття та їх дії; г) в процесі проектування діяльності студентів розробляє цілі навчання та конструктивні схеми їх досягнення, враховуючи особливості студентів і можливості їх просування й розвитку; г) оцінює та аналізує власну діяльність і самого себе як її суб'єкта [11].

Слід додати, що викладач покликаний допомагати й студентам аналізувати, усвідомлювати та оцінювати власну діяльність, тобто рефлексивно ставитись до себе.

Як відомо, сучасна гуманістична психологія розглядає навчання як процес, скерований на учня як на центральну фігуру цього навчання [1; 5]. Студент є основним учасником усього освітнього процесу, що відповідає цінностям та інтелектуальним здібностям особистості. Що стосується викладача, то він виступає в ролі людини, яка полегшує процес навчання та створює атмосферу взаємної довіри й живого спілкування, що дозволяє здійснювати самореалізацію людини в процесі навчання.

Таким чином, об'єктом діяльності викладача, об'єктом його управління, керівництва та організації є діяльність студентів, а сам викладач дивиться на себе й на свої дії ніби їх очима. І будь-які педагогічні завдання, відповідно, – це завдання керівництва студентом [5]. Проте йдеться про дуже своєрідне керівництво, під час якого студент стає в позицію суб'єкта, також здатного до керівництва своєю діяльністю. Іншими словами, це «керівництво процесами керівництва», яке здійснює інша людина [5; 7; 11]. Такі процеси в психології прийнято називати рефлексивними процесами. Рефлексивні процеси – це процеси відображення однією людиною (викладачем) внутрішньої картини світу іншої людини (студента). Педагог повинен мати не лише власні уявлення про об'єкт, що вивчається, а й знати, які уявлення про цей об'єкт має студент.

Викладач ВНЗ має бути спроможним ставати на точку зору студента, імітувати його міркування, передбачати ймовірні труднощі в його діяльності, розуміти, як студент сприйме певну ситуацію, пояснити, чому він діє так, а не інакше.

Отже, психологічну структуру діяльності викладача можна описати як процес рефлексивного керівництва «іншою» діяльністю (діяльністю студентів). Дійсно, рефлексивні процеси, тобто процеси взаємного відображення в системі «Викладач – студент», є необхідною умовою для створення організації взаємодії, комунікації та взаєморозуміння між викладачем і студентами. Але головний момент рефлексивного керівництва – це постановка студента в позицію активного суб'єкта власної діяльності та розвиток у нього здатності до самокерування й самооцінювання своєї діяльності, тобто формування в нього особистісних механізмів саморегуляції. Останнє можна визначити одним словом – самостійність студентів у процесі оволодіння знаннями. Способи й методи організації їх діяльності можуть варіюватися: від чіткої її регламентації – до розвитку активної самодіяльності студентів, від прямих засобів впливу – до опосередкованих, пов'язаних зі створенням умов для самостійного навчання студентів [13; 14].

Як висновок можна зазначити, що педагогічна діяльність – діяльність творча. Як і в будь-якому виді творчості, в ній своєрідно поєднуються нормативні (що впливають зі встановлених законів і правил) та евристичні (створені під час власного пошуку) елементи. Справжнє виховання і навчання – це завжди творення нового, творення людини через пробудження її внутрішніх сутнісних сил. Педагогічна творчість є своєрідною, пов'язаною як із характером процесу, так і з його результатом – із особистістю, що зростає і формується. Тому педагогічна творчість є завжди співтворчістю. Щоб педагогічна діяльність давала тільки позитивні результати, викладачеві слід бути добре обізнаним із психологічними моментами такої співтворчості, особливо з психологічними особливостями відносин «Викладач – студент», адже студент, один із основних партнерів викладача по творчості, – надзвичайно складний, динамічний, неповторний.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість // Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія / Укл. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – С. 82 – 86.
2. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія / Укл. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – 168 с.
3. Бабанский Ю. К. Комплексный подход к воспитанию учащихся: (В вопр. и ответах): [Справ. пособие] / Ю. К. Бабанский, Г. А. Победоносцев. – К. : Рад. шк., 1985. – 256с.
4. Левітан К. М. Особистість педагога: становлення і розвиток // Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія / Укл. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – С. 50 – 57.
5. Маркова А. К. Психологія праці вчителя // Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія / Укл. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – С. 61 – 65.
6. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов / Отв. ред. Ю. М. Забродин, Е. В. Шорохова. – М. : Наука, 1984. – 444 с.
7. Зейгарник Б. В. Теории личности в зарубежной психологии / Б. В. Зейгарник. – М. : Изд. Моск. ун-та, 1982. – 128 с.
8. George J. Posner. Field Experience: A Guide to Reflective Teaching / Posner. J. George. – Longman, N. – Y. and L., 1985. – 265 p.
9. Рубинштейн С. Л. О мышлении и путях его исследования / С. Л. Рубинштейн. – М. : АН СССР, 1985. – 148 с.
10. Выготский Л. С. Мышление и речь: Психологические исследования / Ред. Г. Н. Шелогурова. – М. : Лабиринт, 1996. – 416 с.
11. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 267 с.
12. Мышление учителя: Личностные механизмы и понятийный аппарат / Под ред. Ю. Н. Кулюткина, Г. С. Сухобской. – М. : Педагогика, 1990. – 104 с.
13. Скульський Р. П. Навчатися бути вчителем // Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія / Укл. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – С. 86 – 98.
14. Скульський Р. П. Підготовка майбутніх вчителів до педагогічної творчості // Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія / Укл. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – С. 98 – 103.

УДК 378.14: 7.049.2

Городиська В. В.

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ ГУМОРУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ВНЗ

У статті проаналізовано гумор як важливий ефективний виховний засіб у професійній діяльності педагога ВНЗ, зроблено акцент на необхідності використання гумору, оскільки він сприяє активізації уваги, корекції поведінки студентів та формуванню здорового потенціалу сучасної молоді.

Ключові слова: гумор, сміх, жарт, професійна діяльність педагога.

Городиская В. Использование юмора в профессиональной деятельности вузовского педагога. В статье анализируется юмор как важное эффективное воспитательное средство профессиональной деятельности вузовского педагога, сделан акцент на необходимости использования юмора, поскольку он способствует активизации внимания, корректирует поведение студентов и формирует здоровый потенциал современной молодежи.

Ключевые слова: юмор, смех, шутка, профессиональная деятельность педагога.